

Samling GANGALE, Giuseppe

Giuseppe Gangale, språkforskare med särskild inriktning på minoritetsspråk; född 1898 i Cirò Marina i Kalabrien, död 1978 i Muralto, Schweiz; studerade filosofi i Florens, disputerade där 1920; lämnade 1934 Italien; efter studier i Berlin lektor i italienska i Tübingen, Würzburg och Erlangen 1935-1937; 1939 till Danmark där han var gästdocent i italienska och räto-romanska vid universitetet i Århus; 1942-1949 levde han och forskade i Graubünden i sydöstra Schweiz; 1950-51 resp. 1953-54 åter i Danmark som lektor i Århus och Köpenhamn i italienska och räto-romanska; 1952 lektor i Lund i samma ämnen; 1954 började han arbeta med albanska som minoritetsspråk i Syditalien där han 1963 i Catanzaro grundade ett centrum för studier av grekiska och albanska som minoritetsspråk i Italien, överflyttat 1968 till Crotone, Unione degli Albanesi della media Calabria.

Källa: *Theaterlexikon der Schweiz – Dictionnaire du théâtre en Suisse – Dizionario teatrale svizzero – Lexicon da teater svizzer*, Andreas Kotte (Hg.), Chronos Verlag, 2005:675f. (ISBN 978-3-0340-0715-3). Se även Margarita Uffer, *Giuseppe Gangale, eine Leben im Dienste der Minderheiten*. Eine Lebensbeschreibung anhand autographischer Dichtungen und nachgelassener Dokumente mit einem Vorwort von Iso Camartin, Terra Grischuna Buchverlag, s.d.

Arkivets omfång i hyllmeter: 1,0 (7 kps)

Proveniensuppgifter: Arkivet kom till biblioteket 1966, se brev från professor Alf Lombard och bibliotekarie John Tuneld i kapsel 1.

Restriktioner för tillgänglighet: Inga.

Ordnanegrad: Arkivet är inte slutordnat.

Arkivets innehåll: Enligt en maskinskriven översikt, förmodligen gjord av någon på romanska institutionen vid arkivets ankomst till romanska institutionen eller till UB, innehåller arkivet följande:

1. Bonifacius, *Cathecismus Galateus* (levnadsregler), 1601, [Fotokopia]
2. Nauli – politik mot protestantismen (plebej), [Fotokopia]
3. Andrea Nicka, 1691, ”Ångesten inför döden” (prosa).
4. Joh. Grassi, 1695 (?). ”Psalmbok”.
5. Molitor, 1652. ”Historia, religiösa dikter m.m.”.
6. Subsilvanska predikningar i handskrift.
7. Bio-bibliographica subsilvaniana.

1-2 viktigast men erfordrar längre tids bearbetning, som ej kan göras utan ersättning; 3-5 mindre kända saker, reformert suprasilvanska (ej mera i bruk) med inblandning av dialektala ord från subsilvanskan. Lättast att publicera, varvid utgåvorna förses med excerpt av textens egendomliga dialektala ord jämte språklig kommentar, vilket kan göras mera mekaniskt efter Gangales anvisningar; 6-7 viktigt; fototypografiska utgåvor med kommentar.

Kapsel 1 (innehåller även en fotokopia med Gangales biografi ur M. Uffers bok om honom, Uffer var G:s andra hustru)

- Kopia av brev till Gangale rörande arkivets placering på UB i Lund, från professor Alf Lombard och från bibliotekarie John Tuneld.
- Fotografi (titelblad –sid 151) av Adam Naulis *Anatomia dil sulaz dil Steaffan Gabriel Minister à Gliount* tryckt i Lyon 1618. Fotografierna är uppklistrade på liggande A4-papper på vilka Gangale har kommenterat texten rad för rad.

Kapsel 2

- Bonifacius, Cathecismus, tryck, med Gangales marginalanteckningar
- Catechismus Kurtzer Bericht ... maskinskrivet manus med Gangales anteckningar på de första 16 sidorna
- Fotografi av PONTISELLA, Johann & BONIFACI, Daniel, *Catechismus. Curt mussameint dels principals punctgs della Christianelva Religiun, per las Baselgias & Schholas da commünas Trees Ligias, tras ... J. P. ... fatg per Tudeschk, ussa da nief tras D. Bonifaci mess ora in Romaunsch*, Lindau vid'igl Bodensee, I.L. Brem, 1601. Fotografierna är uppklistrade på liggande A4-papper på vilka Gangale har kommenterat texten rad för rad.
- Anteckningar för ett arbete om grammatik.
- G. Gangale, Zweiter Teil der Ret Gramm, maskinskrivet manus.

Kapsel 3

- Evangelium da Matieus, maskinskrivet manus med Gangeles marginkommentarer.
- Stuttgarter Bilderbibel für das christliches Haus, tryck med ett handskrivet manus bilagt.
- 1 kuvert med elevarbeten (HC Andersen saga återberättad?, och ett brev från elevernas lärare, Calantgil november 1944.
- Äldre (sent 1700-tal?) material (skönlitterärt?), handskrivet.
- Stories per kei de Gerdeina, metudes adum i dates ora da Leo Runggaldier da Ferdenan, maskinskrivet manus.
- Ein Jesu-Leben auf Mareo Rätisch aus dem Deutschen von Friedrich Justus Knedit, fonetisk utskrift av Gengele.
- Elev-arbeiten (1945) på dialekt (vilken?).
- Röd skrivbok, elevarbete.
- Elevarbeten (?) på olika dialekter.
- Ud fra Brøndal's "Substrat og Laan", maskinskrivet manus med handskrivna tillägg.
- Vykort, oskrivna, med motiv från de områden där dialekterna talas.
- Korrespondens och dialekprov, 2 kuvert.
- Diverse, 1 kuvert

Kapsel 4

Kapseln innehåller en maskinskriven lista över innehållet:

"Retorom. Hdschr. in meinem Besitz."

1. Questa canzun ei messa giou an rumensch da a mei buc numno (sic). Um die Jahre 1700-1750 (?) Verse, dazu aine Bemerkung.
2. Orts- u. Personennamen, meistens aus Domleschg, 1700-1800 (?) 10 Stücke, worunter einige Hefte.
3. Prosa: La caschun per la quall, u. anderes (kirchliche Formulare) 1 kleines Heft Jahr ?.
4. Prosa: Gerichtserklärungen 1744.

5. Prosa: 4 Briefe Pitschenis 1748, 1757, 1759, 1784. Der Verfasser ist Engadiner, versucht aber Domleschgisch zu schreiben.
6. Prosa: eine Art Vermächtnis 1807.
7. Prosa: Brief von einem Herrn Vieli aus Rhäzüns 1854.
8. Prosa: Brief aus Tumeins 1773.
9. Brief aus Bergün, unterschrieben Juvalta 1830.
10. Prosa: Furma d' ilg Dreig (sine loco) 1750-1800.
11. Brief, wahrsch. aus Scharans, von einem Patzen unterschrieben, 1852.
12. Prosa: verschiedens. 17?6, verschiedene Stücke.
13. Zweisprachiges Lied (rom.-deutsch) 1750-1800.
14. 7 Stücke mit Ortsnamen aus Scharans (2 vor dem Jahr 1700, 3 zwischen 1700-1800, 2 nach 1800).
15. Religiöse Lieder.
16. Ein "Pfarrerheft" mit katechetischen (protest.) rätorom. Aufgaben für Schulkinder; aus Scharans, um das Jahr 1800 (?).
17. Lied um die blutigen Streite (zw. Protestanten und Katholiken) von Tomils 1655, 69 Strophen, plus ungef. 50 Seiten.
18. Bravuon ... "Ina famussa canzun sura da las tridas actiuns da Pedar Cloetta" in 56 Strophen, um das Jahr 1700.
19. "Una bealla canzun", 7 Strophen, 1770 von Margetta Pazena, Scharans.
20. Una canzun da guerra, ü. die Invasion der Franzosen, z. Zt. Napoleons aber datiert 1835.
21. Zwei religiöse Lieder, 3-Format. Jahr. ?.
22. Zwei religiöse Lieder, Folio-Format. Jahr. ?.
23. 3 weltliche Lieder (um d. J. 1800).
24. Quist cudasch ... (um d. J. 1809?): durcheinander geschrieben; ein schlechter Versuch eines W'buches u. ein interessantes Haushaltungsbuch.
25. Versuch eines Rätorom.-Dt. Wörterbuches, Jahr 1776.
26. Ein "Spruch" 1907, "Tarmettin un asen vi Tschupina, schi turn'el un nar onc adina".
27. Farbiger confirmationsschein 1844 mit sechs rätorom. Verszeilen.
28. Canzun della niebladat digl Temps, kleines Heft.
29. Una bela canzun; Entwurf eines Briefes aus Seglias (Sils i.D.) ("nus ha fig lagro").
30. "Sper Veismar en turingen", weltliches Lied, 8 Strofen. 1759 ?
31. Protest. Predigt aus Ferrera, 1808.
32. Ein Heft enthaltend: a) una vardeivla descriptiun da Sibanbirger, b) "l'otra canzun", c) rasposta cur un ven rugaus d'igl Batem.
33. "Canzun". Ein langes (167 Strophen) weltliches Lied von "Maria Baranduna da Vieulden" (unmittelbar nach d. J. 1803).
34. "Cher monsieur a tuts de la mason". Brief (ums Jahr 1804).
35. Scrit da mai Georg Barandun da Vieulden 1869.
36. Zwei weltliche Lieder (eins davon ziemlich alt, jedenfalls vor d. Jahr 1700).
37. Lied um die Fehde von Tomils (vgl ebenda N. 17).
38. Autograph des Vorwortes J. Grossis an sein bekanntes Psalmenbuch.
39. Drei (prot.) Predigten vom Jahr 1819. Von einem unbekanntem Verfasser.
40. Eine (prot.) Predigt aus Vieulden, 1802.
41. Das grosse Hausbuch von Scharans.

21, 23, 26, 28 samt 30-41 saknas.

I ett separat onummerat lägg finns mer material och en (svårläst) lista:

1. Banzer da Vieulden, 1768, sutselvisk dialekt
2. Canzun davart la schnueivla 1794
3. Fragment af en dagbok 1627 Ho
4. Brev af Durisch Riz a Porta 1788 daterat aus Flond, wahrsch. ein reform Pfarrer surselvisch, Reformierte Sprache
5. La pli vizeivla etc Predigt von einem reform Pfarrer in Vieulden gehalten, 1804 surselvisch-Reformierte Sprache mit vielen sutselvischen Formen.
6. Bein Niebels usw Rede an die Gemcinde, von G. B. von Coviezel 1797 daterat von einer anderer Hand u. Unterschrieben.
7. La canzun dilg filg pers geschriebt von Raget Flisch da (=aus) Schied Surselv Reform Sprache mit vielen sutselv Formen; datumfehert
8. 3 lose Blätter religiösen Inhaltes: 1) surselv. Kathol Sprache, 2-3) Surselv Reform Spr.
9. Ein Blatt mit Initialen cur Jesus fo Crucifichiaus geschr. Von Johan Barandun da Vieulden, 1789, surselv Schriftsprache Reformierte mit sutselvischen Formen.
10. Aulhonorau (sic) Singiurs Rede an die Gemende um Fr Cavierzel 1840 Sprachlich sehr vichtigen Blatt Mundart von Giufaulta, suts. mit einigen "Reformierten Surselvymen"

Aulta Honura da etc Freier Rede 1808 Surselv. Schriftsprache

Kapsel 5

- Samlingshandskrift: Nanzuni spirituala.
- Grönt skrivhäfte märkt "Catrina Fümberger".
- Handskrift (tidigt 1800-tal?) bunden i brunt läderband.
- Fotografisk kopia av Curta Doctrina Christiana ...
- 2 handskrifter (delvis i lösa lägg).
- Handskrivet material, delvis lösa blad, förvarat i numrerade omslag (21, 23, 25-26, 28, 30-40).

Kapsel 6

Excerpter

Kapsel 7

Excerpter

Observera att KB i Köpenhamn har en samling av italo-albanska källor, skapad av Giuseppe Gangale. I REX finns ca 200 poster av albanologiskt material som Gangale samlade in i Syditalien och på Sicilien under resor betalda av den danska Rask-Ørsted-fonden. Posterna söks med en fritext-sökning på "gangale".